

Hodnotenie programového vyhlásenia vlády Roberta Fica (2006) Občianskou konzervatívnou stranou

1. Princípy a hodnoty Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky

Programové vyhlásenie vlády vychádza z deklarovanej potreby zmeny základného smerovania Slovenskej republiky. PVV ohlasuje základnú zmenu architektúry štátu, jeho návrat k zaopatrovateľskej forme, vydáva sa na cestu „silných a stabilných verejných systémov“, čiže zvyšovania verejných výdajov, súčasný stav charakterizuje ako situáciu „obáv z celkovej situácie obyvateľstva“, čím vnáša do spoločnosti silný negatívny a deštruktívny moment, deklaruje garanciu hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv v „rozsahu typickom pre sociálny štát“ a zároveň sa vracia k modelu, ktorý opúšťajú aj moderné európske sociálne demokracie a vracia sa ku koncepcii štátu, ktorý nevytvára občanov, ale ktorý naopak občanov prispôsobuje cieľom súčasnej vládnej elity, zbavuje ich zodpovednosti a svojprávnosti.

2. Hospodárska politika a verejné financie

Hospodárska politika, Makroekonomický rámec, verejné financie a dane,
Doprava, pošta, telekomunikácie a rozvoj informačnej spoločnosti

- Celá ekonomická časť PVV sa nesie v zmysle návratu „sociálneho trhového hospodárstva“, čo je bližšie neidentifikovaný útvar prebraný z Ústavy SR. Od začiatku je prístup vlády opatrovateľský, cíti sa byť tým, kto má v ekonomike odmeňovať a rozdeľovať bohatstvo a tým, kto je garantom ekonomického rastu.
- Úlohou štátu je predovšetkým vytvárať stabilné právne prostredie, ktoré vyústí v rast a prosperitu spoločnosti. Štát má túto spoločnosť chrániť a nie mentorovať a opatrovať. Kroky, ktoré vláda predkladá vo svojom programovom vyhlásení a mieni realizovať, povedú k obmedzovaniu slobody v rozhodovaní sa jednotlivca. Ciele, ktoré chce vláda uskutočniť v rámci hospodárskej politiky, destabilizujú ekonomické prostredie a budú viesť k spomaleniu ekonomického rastu.
- V časti, kde sa vláda zaväzuje ku krokom vo verejných financiách úplne chýba to podstatné: ústup vlády (verejnej správy) z jej zasahovania do životov a ekonomických činností ľudí, a to znížením miery prerozdelenia a presmerovania zdrojov v ekonomike cez verejné výdavky.
- Nespomína sa ani len redukovanie tých verejných výdavkov, ktorými vláda zasahuje do podnikateľského prostredia a trhu (dotácií, stimulov investorom a pod) a ktorými sa udržiava vysoká spotreba inštitúcií verejnej správy (keďže sa nič sa nehovorí o znížení počtu vládnych úradov, vládnych zamestnancov a výdavkov na nákupy tovarov a služieb).

- V opačnom duchu pôsobí ako riziko zvyšovania verejných výdavkov zámer, že „verejné financie a daňová oblasť budú projektované a používané ako hlavný hospodársky nástroj na vybudovanie moderného sociálneho štátu s cieľom minimalizovať sociálne vylúčenie a postupne odstraňovať stále rastúce regionálne rozdiely a sociálnu nerovnováhu“. Potvrdením sú sociálne inžiniersky (z pozície „múdreho“ centra) naformulované zámery PVV, že „prednosť dostanú také výdavky resp. programy, ktoré budú kľúčové pre rast výkonnosti ekonomiky, pokles nezamestnanosti a odstraňovanie regionálnych rozdielov, sociálnu a rodinnú stabilitu, budú podporovať priaznivý demografický vývoj a v ekonomike sa prejavia multiplikačne.“
- Chybou je, že absentuje jednoznačne deklarovaný zámer znižovania deficitu verejných financií. Prostriedky udržateľnosti verejných financií nie sú bližšie v dokumente špecifikované, aj keď je stanovený takýto cieľ. Výdavková aj príjmová stránka štátneho rozpočtu bude pravdepodobne zachovaná v súčasnej štruktúre. Predpokladané zmeny daňových sadzieb budú mať zanedbateľné efekty na príjmovej stránke rozpočtu. Vzhľadom na cieľ plnenia masstrichtských kritérií je nepravdepodobné zvyšovanie vnútornej či vonkajšej zadlženosti štátu. Napriek tomu predstavujú značné riziko prehlbovania deficitu výdavky spojené so zdravotným zabezpečením a uvažované zmeny v sociálnom zabezpečení.
- Principiálne nesytemové a pre občanov rizikové je pridržanie sa cieľa zaviesť euro v roku 2009 bez podmienenosti členstva v eurozóne plnením kritérií hodnotovo akceptovateľného vývoja v únii a kritérií pripravenosti ekonomiky Slovenska na vstup do menovej únie. Nevýhody sú predovšetkým v spomalení dynamiky vývoja ekonomiky a vzdania sa nástrojov hospodárskej politiky.
- Chýba predstava o znižovaní celkového daňového a odvodového zaťaženia, ktoré je osobitne v prípade odvodového zaťaženia veľkou brzdou pre podnikanie a zamestnávanie (sa) na Slovensku.
- Demotivačný vo vzťahu k ekonomickej aktivite (vrátane podnikania) a k vytváraniu zdrojov bohatstva v spoločnosti je zámer „zvýšiť zdaňovanie osôb s nadštandardnými príjmami“. Je to nesytemový krok, ktorý bude mať za následok nárast daňových únikov. Tento krok je vysvetliteľný len ako penalizácia úspechu. V súčasnom daňovom a odvodovom systéme sa fyzické osoby s „nadštandardnými“ príjmami podieľajú na príjmoch sociálneho a daňového systému väčšou mierou než ktorákoľvek iná skupina obyvateľstva. Takéto zdanenie nie je možné obhajovať solidárnosťou, ale iba závisťou.
- Ciele daňovej a sociálnej politiky programového vyhlásenia vlády sú protichodné predchádzajúcim reformným snahám a jednotnej daňovej sadzbe. Zavedenie nižšej sadzby DPH je neopodstatnené. Správnym riešením by bolo zníženie súčasnej jednej sadzby DPH. Znížená sadzba len na niektoré vybrané tovary či služby vytvára totiž priestor na daňové úniky. Príčina, pre ktorú ju chce zaviesť súčasná vláda (najmä sociálne dôvody) je navyše neadresnou sociálnou dávkou. Vláda opúšťa princíp, ktorý sa vo vyspelých krajinách začal presadzovať už dávnejšie (u nás sa stal skutočnosťou až v roku 2003) – sociálna politika sa nerobí prostredníctvom daní.
- Za pochybný možno považovať programový cieľ „Dôsledne realizovať článok 20 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého vlastníctvo zaväzuje, a to aj vlastníctvo prirodzených monopolov, finančných inštitúcií a najväčších trhových subjektov.“ Keďže

spomínaný článok uvádza, že vlastníctvo nemožno zneužiť na ujmu práv iných alebo v rozpore so všeobecnými záujmami chránenými zákonom, je to možné brať ako apel veľkým firmám, aby si dávali pozor na svoje kroky, pretože vždy je možné zmeniť zákon tak, aby ich bežné kroky boli v rozpore so zákonom.

- Prípadné kroky súvisiace s postavením monopolných firiem na slovenskom trhu, predovšetkým v oblasti diferenciacie daňového zaťaženia v neprospech monopolov môžu mať za následok odliv zahraničného kapitálu. Protimonopolný úrad SR má dostatočné nástroje na sledovanie a penalizáciu zneužitia monopolného postavenia. Akékoľvek dodatočné daňové a iné zásahy zo strany štátu budú mať za následok nestabilitu na príslušných trhoch. Platenie sociálnych odvodov z dividend a podielu na zisku sú neopodstatnené požiadavky, pretože sa jedná o zisk z majetku (kapitálu), a nie práce.
- Podobne nesystémovým krokom je aj plán zaviesť daň z darovania pre tretie osoby. Je nesprávne, ak sa dane využívajú na iný účel, než je príjem do štátneho rozpočtu. V tomto prípade chce vláda zúžiť priestor pre špekulatívne prevody majetku a pranie špinavých peňazí. V skutočnosti však táto daň postihne najmä ľudí, ktorí tieto úmysly nemajú.
- Neprijateľné sú aj návrhy týkajúce sa finančných trhov. Rozhodnutie pokračovať v dotovaní stavebného sporenia a hypotekárnych úverov je počin, z ktorého budú profitovať najmä stredné a vyššie príjmové vrstvy, snaha podporovať ďalšie produkty finančného trhu spôsobuje rozširovanie štátneho zasahovania v oblasti, ktorá býva zväčša najľahodnejšia a teda aj najprosperujúcejšia časť ekonomiky. Asi najhorším rozhodnutím z tejto oblasti je záväzok čiastočne odškodniť klientov nebankových subjektov. Vytvára sa tým precedens pre akékoľvek budúce obeť podvodov a zvyšuje sa tým riziko budúceho nezodpovedného správania občanov.
- Energetická politika štátu a energetická sebestačnosť SR s výhľadom do roku 2030 je nerealizovateľná. Slovenská republika je surovinovo plne energeticky závislá na zahraničí (ropa, plyn, uhlie, urán...). Nie je preto reálne možné ani z postavenia štátu ovplyvniť vývoj cien energií a prípadná cenová regulácia bude mať za následok dlhodobé deformácie na trhoch, vedúce k zníženiu ekonomickej výkonnosti. Prirodzený vývoj cien energií a energetických surovín vytvoria dostatočné substitučné efekty, ktoré budú viesť k racionálnemu správaniu spotrebiteľov a teda pri raste cien energií aj k obmedzeniu ich spotreby. Akékoľvek snahy o umelú revitalizáciu baníctva na Slovensku budú mať za následok štátnu podporu týchto subjektov, teda neefektívne využívanie verejných prostriedkov. Vláda navyše chce podporovať výstavbu 3. a 4. bloku JE Mochovce, ktorá je však dnes už vlastnená súkromnou spoločnosťou. Dotácie, či dokonca spätné odkúpenie budú predstavovať obrovské investície hrazené z verejných prostriedkov, napriek tomu, že investor sa sám rozhoduje, či je stavba rentabilná, alebo nie. Pozitívom vládneho programu v oblasti energetickej politiky je záväzok dokončiť liberalizáciu trhu dodávok elektriny a plynu. Na druhej strane sa však zaväzuje aj posilňovať regulácie prirodzených monopolov, ktoré by však práve liberalizáciou mali prísť o svoje monopolné postavenie. PVV nedostatočne reflektuje energetickú závislosť Slovenska na Rusku. Avizované nové zdroje na výrobu elektriny nie sú nijako špecifikované a hrozí, že budú podporované ekonomicky neefektívne riešenia.

- Sľub vlády podporovať export je v priamom rozpore so sľubom podporovať liberalizáciu svetového obchodu s tovarmi a službami. Navzájom si odporujúce ciele sú alebo výsledkom názorovej nejednotnosti vnútri vládnej koalície alebo nesúrodého spájania vlastnej politickej agendy so záväzkami štátu.

Pôdohospodárstvo, Starostlivosť o životné prostredie

- PVV v oblasti pôdohospodárstva a životného prostredia je do veľkej miery bezobsažným dokumentom, ktorý proklamuje väčšinou známe a dlhodobo preferované *ciele* vládnej politiky, avšak obsahuje len minimum konkrétnych *nástrojov* na ich uskutočnenie. PVV sa zameriava na prísľuby „zlepšenia stavu“, ktoré sú bez priamej nadväznosti na konkrétne nástroje a opatrenia vlády, i bez priamej nadväznosti na rozpočet verejných financií.
- PVV vyjadruje v oblasti poľnohospodárskych dotácií zámer využiť plnú výšku vynegociovaných národných doplatkov. Toto opatrenie nemožno považovať za správne, pretože neprináša zásadné zvýšenie príjmov farmárov, zároveň zvyšuje riziko korupcie, znižuje motiváciu farmárov k dosahovaniu dobrých hospodárskych výsledkov a najmä zvyšuje tlak na vznik deficitu verejných financií, keďže každé 1 % zvýšenia národných doplatkov predstavuje výdavok cca. 140 mil. Sk zo štátneho rozpočtu.
- PVV sa nevyjadruje k potrebe znižovania rozsahu štátneho vlastníctva pôdy a iných nehnuteľností (hydromelioračné zariadenia, pôda, štátne podniky atď.). Jedinú výnimku tvorí lesný majetok vo vlastníctve štátu, ktorý chce vláda ponechať medzi neprivatizovateľným majetkom. Toto opatrenie zvyšuje riziko pretrvávajúcich problémov lesného hospodárstva v SR, najmä nevhodných spôsobov podnikania a slabých hospodárskych výsledkov štátneho podniku Lesy SR. Zároveň spôsobí pretrvávajúce a neodôvodnené zasahovanie vlády do prirodzených vlastníckych práv.
- PVV sa nevyjadruje k potrebe znižovania nežiaducich regulácií podnikateľského sektora v poľnohospodárstve, týkajúcich sa nadmerného uplatňovania preventívnych princípov v spoločnej poľnohospodárskej politike EÚ, ako aj veľmi závažných a zásadných zásahov do agrárneho trhu.
- PVV v oblasti pôdohospodárstva obsahuje niekoľko ďalších „nášľapných mín“ pre rozpočet verejných financií, teda cieľov, ktoré nie je možné realizovať bez zvyšovania objemu výdavkov z verejných zdrojov. Ide najmä o podporu rezortného výskumu a mladých vedeckých pracovníkov, rozvoja nových technológií, podporu predaja a poradenstva, vypracovania analýz a prognóz konkurencieschopnosti poľnohospodárskej a potravinárskej výroby z hľadiska uplatniteľnosti slovenských výrobkov na spoločnom európskom trhu a podobne.
- PVV v oblasti životného prostredia neobsahuje žiadne zásadné vyjadrenie k spôsobu vykonávania environmentálnej politiky. Z hľadiska rozpočtu verejných financií však možno za veľmi rizikový cieľ považovať najmä snahu vlády podporovať zmeny palivovej základne energetických zdrojov, keďže toto opatrenie nie je možné realizovať bez zvýšenia výdavkov z verejných zdrojov. Podobným spôsobom vláda proklamuje

výdavkovo náročný cieľ rozvoja recyklačného priemyslu a zavádzania bezodpadových technológií.

Bytová výstavba a regionálny rozvoj

- V oblasti regionálneho rozvoja predstavuje nastupujúci kabinet Roberta Fica kontinuitu, keďže svojou rétorikou v oblasti regionálneho rozvoja do značnej miery nadväzuje na politiku vlády Mikuláša Dzurindu. I nová vláda mieni realizovať politiku smerujúcu k „znižovaniu regionálnych rozdielov,“ a to najmä použitím vyše štyristomiliardového balíka, ktorý na Slovensko mieri v rokoch 2007-13 z rozpočtu EÚ.
- Vláda chce zmeniť nedávne rozhodnutie Dzurindovej vlády a navrátiť podnikateľom možnosť uchádzať sa o prostriedky z eurofondov. Vláda si tým vytvára priestor na uprednostňovanie vybraných podnikateľských subjektov. Toto riešenie predstavuje nevhodný zásah do trhu, spôsobí nerovné postavenie subjektov na trhu a rozšíri priestor pre korupciu a klientelizmus.
- Vláda mieni „prehľbiť kompetencie samosprávnych krajov“ pri čerpaní eurofondov, prehĺbeniu kontroly sa však už nevenuje. Všeobecné frázy o zvýšení kontroly čerpania eurofondov nie sú sprevádzané návrhmi konkrétnych riešení.
- Vláda pripraví návrh zákona o investičných stimuloch a zákona o podpore regionálneho rozvoja, čo spolu s ďalšími jej krokmi v oblasti regionálnej hospodárskej politiky (uplatňovanie štátnej pomoci nevynímajúc) bude pre Slovensko znamenať odklon od postupného prechodu k trhovým riešeniam a návrat k plánovanému hospodárstvu, hoc v duchu princípov európskej regionálnej politiky (komunistické päťročnice nahrádzajú európske sedemročnice). O prenechaní možnosti slobodne rozvíjať svoje okolie občanom a ich združeniam v ich komunitách prirodzene bez centrálného plánovania vláda neuvažuje.
- Realizácia regionálnej politiky EU na území Slovenska, vrátane národného spolufinancovania projektov prostredníctvom eurofondov, bude znamenať ďalšie navýšenie verejných výdavkov.
- Ciele regionálnej politiky, odstraňovanie regionálnych rozdielov a regionálna konvergencia, sú v rozpore so súčasným smerovaním ekonomického vývoja SR. Regionálne rozdiely sú výsledkom trhového vývoja ekonomiky. Snahy zamedziť tomuto prirodzenému vývoju pomocou prerozdelenia zdrojov v rámci presadzovania „konvergenčnej,“ regionálnej politiky budú mať za následok spomalenie tempa rastu ekonomiky, ako aj neefektívne využívanie a alokáciu ekonomických zdrojov. Ekonomika vďaka práve týmto disparitám za schopnosť rozvíjať sa a rásť.
- Neopodstatneným zásahom do trhového prostredia a príkladom nehospodárneho nakladania s verejnými prostriedkami je zámer pokračovať v dotovaní stavebného sporenia a hypoték z verejných zdrojov.
- Navrhovaná politika bytovej výstavby je neuvážaná. Ak by bol záujem zo strany dopytu, teda mladých rodín o predpokladané „štartovacie“ byty, ponuka teda stavebné spoločnosti

by na tento dopyt reagovali ponukou. Štátny zásah do vývoja bytovej výstavby bude mať za následok nestabilitu trhu s realitami.

3. Sociálna oblasť

Politika zamestnanosti, Pracovné vzťahy a sociálny dialóg, Sociálne zabezpečenie, Podpora rodiny, Podpora rodovej rovnosti, Efektívnosť inštitúcií

- PVV je v sociálnej oblasti presiaknuté nedôverou k trhu a k prirodzeným, teda dobrovoľným formám solidarity v rámci spoločnosti. Už v úvode PVV sa konštatuje, že *„obavy z celkovej sociálnej situácie, nezamestnanosti a istôt do budúcnosti nevyrieši žiadna zázračná sila voľného trhu. Trh bez súhry so štátom tieto obavy len prehľbí.“* Vláda vyvoláva v občanoch ilúziu, že zodpovednosť za ich vlastnú situáciu nenesú oni sami, ale niekto iný. *„Vláda Slovenskej republiky všestranne podporí reálne smerovanie Slovenskej republiky k naplneniu jej charakteristiky ako sociálneho štátu. Štátu, ktorý spolu s regiónmi, obcami, firmami a rodinami nesie diel spoluzodpovednosti za podobu životných podmienok. Štátu rešpektujúceho solidaritu ako jednu zo základných hodnôt Európskej únie.“* Takéto deformované chápanie solidarity prehľbí spoliehanie sa občanov na to, že štát bude za nich riešiť ich problémy, čo bude mať za následok oslabenie osobnej zodpovednosti a iniciatívy, ktoré sú základným predpokladom ekonomickej prosperity aj zlepšovanie sociálnej situácie občanov.
- Vláda deklaruje zámer spájať snahy o rast zamestnanosti *„s vytváraním nových pracovných miest vhodne stimulovanými investíciami, so zvyšovaním atraktívnosti pracovných miest, kvality práce, produktivity práce, zapojením sa do poznatkovej ekonomiky a so znižovaním podielu chudobných pracujúcich“*. Tieto zámery sú prejavom sociálneho inžinierstva, pretože nie je úlohou vlády *„vhodne stimulovanými investíciami“* vytvárať nové pracovné miesta. Táto úloha patrí trhu a vládne zásahy do trhu iba deformujú ekonomické prostredie a situáciu zhoršujú.
- Vstupovanie štátu do pracovno-právnych vzťahov medzi zamestnávateľmi a zamestnancami je neopodstatnené a deformuje trh práce. Z PVV je zrejmá snaha vlády zásadným spôsobom zvýšiť mieru regulácie vzťahov medzi zamestnávateľmi a zamestnancami, ktoré by v trhovej ekonomike mali byť ponechané na ich dobrovoľné zmluvné vzťahy. Avizované zvyšovanie ochrany zamestnancov pred neodôvodneným prepúšťaním, stanovenie maximálneho týždenného pracovného času, vrátane nadčasov ako aj iné zmeny pracovného práva budú mať za následok nízku flexibilitu pracovného trhu, čo je v rozpore s doterajším trendom trh práce liberalizovať. Dôsledkom bude menšia ochota zamestnávateľov vytvárať nové pracovné miesta.
- Neuvážené zvyšovanie minimálnej mzdy a prehodnotenie jej stanovovania môžu mať za následok zvýšenie nezamestnanosti. Dnešný stav v rozložení príjmov je odrazom trhového pôsobenia na trhu práce, preto akékoľvek snahy o regionálne a medziodvetvové vyrovnávanie výšky príjmov sú neopodstatnené a viedli by k znefunkčneniu trhu práce. Vláda by v trhovej ekonomike nemala vstupovať do vzťahov medzi podnikateľmi a ich zamestnancami pri určovaní výšky odmeny za odvedenú prácu.

- Prejavom nerešpektovania ekonomickej reality je konštatovanie PVV, že *„je nevyhnutné prestať s filozofiou postavenou na konkurenčnej výhode lacnej pracovnej sily. Cieľom vlády bude zmeniť dnešný stav v rozložení príjmov, keď skoro 70 % zamestnancov má príjem pod úrovňou priemernej mzdy. Vláda prijme tiež opatrenia na zmiernenie prehĺbujúcich sa a neodôvodnených rozdielov v cene práce medzi regiónmi a odvetviami.“* Vláda si zjavne neuvedomuje, že cena práce je rovnako ako akákoľvek iná cena určovaná dobrovoľnými vzťahmi v trhovom prostredí, nie sociálnoinžinierskými predstavami vládnych politikov, či úradníkov.
- Vláda deklaruje zámer obnoviť tripartitu na národnej úrovni, čo bude viesť k posilneniu postavenia odborov. Úloha odborov by mala spočívať len v zastupovaní zamestnancov pri rokovaniach so zamestnávateľom, a preto kroky vedúce k obnoveniu tripartity sú neopodstatnené. Štát má vytvárať právny rámec a zákony, ktoré sú dohodou medzi občanmi. Tripartita je prejavom korporativizmu a neopodstatneného zvýhodňovania jednej zo zložiek občianskej spoločnosti pred inými. Za škodlivý a neopodstatnený treba považovať aj zámer legislatívne posilniť postavenie odborov na podnikovej úrovni.
- Návrh programového vyhlásenia vlády predpokladá posilnenie priebežného pilieru dôchodkového zabezpečenia. Základným cieľom je dlhodobá finančná stabilizácia priebežného piliera pri zachovaní ostatných pilierov dôchodkového zabezpečenia. Keďže však vláda nepredpokladá dodatočné sociálne a daňové príjmy a zaväzuje sa neprivatizovať, je otáznou, ako bude schopná túto finančnú stabilitu zabezpečiť, keďže priebežný pilier je v súčasnosti deficitný a nemôže počítat' s deficitným financovaním sociálneho systému vzhľadom na maastrichtské kritéria vstupu do eurozóny. Napriek tomu, že sa vláda zaväzuje zachovať II. a III. pilier dôchodkového zabezpečenia, je otáznou či nebude financovať deficitnosť priebežného piliera na úkor II. kapitálového piliera.
- Znižovanie miery chudoby obyvateľstva nie je otázkou verejného prerozdelenia, ale vytvorením stabilného prosperujúceho ekonomického prostredia. Akékoľvek dodatočné sociálne dávky len zvýšia závislosť ľudí s nižšími príjmami na štáte a znížia ich schopnosť uplatniť sa na trhu práce.
- Ako pozitívne možno hodnotiť zámery pri poskytovaní dávok v oblasti sociálnej pomoci naďalej vyžadovať aktívne zapojenie sa nezamestnaného do aktivačných prác, zabezpečiť odovzdanie kompetencií na úseku hmotnej núdze obciam, obmedziť plošné vyplácanie dávky v hmotnej núdzi a zaviesť adresnú a bezhotovostnú pomoc, pričom by sa mala zároveň výraznejšie upraviť možnosť využitia inštitútu osobitného príjemcu pri poskytovaní pomoci v hmotnej núdzi.
- Absolútne nesystémovým a čisto populistickým gestom je zavedenie vianočnej sociálnej dávky pre dôchodcov. Pri takomto prístupe je možné očakávať, že aj iné sviatky (Veľkonočné, Sedembolestná Panna Mária či Sviatok práce) budú časom pre vládu predstavovať postačujúcu podnety pre zavádzanie ďalších sociálnych dávok.
- Vecne neodôvodneným prejavom populizmu vlády je zámer zaviesť *„príplatok k príspevku pri narodení prvého dieťaťa a to v celkovej sume s príspevkom najmenej 15.000 Sk“*. Ako vyslovene škodlivý a oslabujúci osobnú zodpovednosť treba hodnotiť zámer umožniť *„poberať rodičovský príspevok aj zárobkovo činným rodičom, a to aj v prípade, ak zabezpečia starostlivosť o svoje dieťa v čase výkonu zárobkovej činnosti jeho umiestnením v jasliach alebo v materskej škole“*. V porovnaní so súčasným stavom sa tak

má ešte viac rozšíriť poskytovanie rodičovského príspevku rodičom, ktorí sa celodenne nestarajú o svoje malé deti, hoci zmyslom tohto príspevku by mala byť práve náhrada príjmu tým rodičom, ktorí sa celodenne starajú o svoje dieťa a v dôsledku toho sa zrieknu príjmu z pracovnej činnosti.

4. Zdravotníctvo

- Zámery vlády v oblasti zdravotníctva znamenajú vážne narušenie doteraz uskutočnenej reformy a ich výsledkom bude zadlžovanie systému, jeho väčšia nákladnosť (zdravotníctvo bude drahšie pre ľudí, lebo budú aj nepriame platby cez dane), znížená kvalita a dostupnosť zdravotníckej starostlivosti, zvýšená korupcia, zhoršenie až zamedzenie slobodnej súťaže, návrat k byrokracii, zaostávanie za úrovňou slobodného sveta a menší vplyv pacientov na výber, kvalitu a rozvoj služieb.
- Vláda deklaruje zámer ešte v roku 2006 zrušiť niektoré poplatky nemajúce priamo súvis s poskytovaním zdravotnej starostlivosti. To bude znamenať pre poskytovateľov stratu 2,5 mld. Sk ročne. Nie je jasné, akým spôsobom chce vláda túto stratu poskytovateľom kompenzovať. „Zabezpečením“ kompenzácie zhruba 2,5 mld. Sk poskytovateľom zvýši výdavky poisťovní, chýbajúce peniaze sa nepoužijú na zdravotné výkony, ale na súvisiace služby, tým sa zníži kvalita starostlivosti. Zrušenie marginálnych poplatkov navyše spôsobí návrat neodôvodneného dopytu (aj keď redukcia bola „iba“ 10 % ambulantnej starostlivosti a žiadna v nemocničnej starostlivosti), podporí ilúziu, že zdravotná starostlivosť je zadarmo. Inými slovami navráti časť donedávna existujúceho plytvania a nadbytočným dopytom zaťaží systém.
- Pozitívne možno hodnotiť zámer vlády podporiť nepovinné individuálne zdravotné poistenie. Z textu PVV však nie je zjavné, ako sa budú individuálne poisťovať sociálne slabší (dôchodcovia, deti nezamestnaných a nezamestnaní), a teda akú bude mať zdravotnú starostlivosť ten, ktorý sa nepovinne nepoistí.
- Vláda deklaruje zámer „adekvátne zlepšiť ohodnotenie práce zdravotníckych pracovníkov“, nijako však neupresňuje, čo považuje za adekvátne ocenenie. Napr. 10-percentný nárast miezd iba v štátnych nemocniciach by si vyžiadal cca. 1 mld. Sk. Z PVV nie je jasné, akým spôsobom chce vláda zabezpečiť realizáciu tohto zámeru, ak nechce vstúpiť do regulácie odmeňovania alebo do dotácií. Nie je jasné ani to, z akých zdrojov chce vláda zabezpečiť zvýšenie príjmov zdravotníkov. Ak vláda vstúpi do odmeňovania, pôjde o deformáciu súčasného nastavenia systému, zníži to súťaživosť a kvalitu, ako aj motiváciu zdravotníkov, a teda nepriamo aj dostupnosť.
- Vláda chce zabezpečiť, aby „verejné výdavky na zdravotníctvo vyjadrené % z HDP mali rastúcu tendenciu a rešpektovali princíp približovania sa k vyspelým štátom Európskej únie.“ Vláda chce zabezpečiť „navýšenie finančných prostriedkov pre zdravotníctvo v roku 2007 cestou zvýšených platieb poisťného za skupiny občanov, kde je platiteľom štát zo 4 % priemernej mzdy na 5 % priemernej mzdy.“ To si vyžiada náklady vo výške 6,6 mld. Sk ročne. Pokiaľ vláda splní všetky zjavné aj skryté sľuby, systém sa začne zadlžovať, a tak navyšovanie zo štátneho rozpočtu sa do značnej miery minie účinkom v službe pacientom. Výsledkom bude nedávny systém rastúceho dlhu a nedostatku kvality

a kapacít, rastu korupcie z navýšených prostriedkov atď. Ak vláda zachová dnešný reformný systém, viac peňazí z daní (zo štátneho rozpočtu) môže prispieť k lepšej starostlivosti, ako aj k vyšším príjmom zdravotníkov. Porovnávanie s inými štátmi vždy vyžaduje aj porovnanie efektivity systému vrátane dlhodobého vplyvu na zdravotný stav populácie, nielen absolútnu výšku zdrojov.

- V PVV sa uvádza, že „vláda bude podporovať viac zdrojové financovanie zdravotníctva. Prispeje do fondu na úhradu finančne zvlášť náročných výkonov.“ Tento návrh je nesystémový a nezmyselný. Vláda hovorí iba o zvyšovaní financovania z verejných zdrojov, pričom viaczdrojové financovanie je kombináciou verejných a súkromných zdrojov. Osobitný fond na drahé výkony je utopická predstava, ako obísť nedostatok zdrojov. Prinesie korupciu, nedostupnosť určitých výkonov, zníženie až vylúčenie súťaživosti v určitých oblastiach služieb, nekvalitu a morálny úpadok. Navyše zavádza hybridný systém – základ financovaný z poistenia a čosi zvlášťne z daní a ďalších zdrojov. Zavádza sa tak diera do boku filozofie poistenia, lebo práve na drahé výkony je poistenie zo solidárnych zdrojov určené – platia všetci, užívajú tí, ktorí ochorejú. V novom systéme by platili všetci a drahé zdroje navyše by platil štát. Toto opatrenie by spochybnilo zmysel poistenia.
- Vláda chce vrátiť Všeobecnej zdravotnej poisťovni a Spoločnej zdravotnej poisťovni verejno-právny charakter a „presadiť také právne prostredie, v ktorom všetky zdravotné poisťovne budú mať rovnocenné podmienky bez ohľadu na ich právnu formu a ktoré zabráni poisťovniam v nehospodárnom nakladaní s finančnými prostriedkami poisťencov.“ Ak sa štátne poisťovne nestanú akciovými spoločnosťami, bude to mať za následok nerovnováhu a nerovnú súťaž na trhu zdravotného poistenia, s vysokým rizikom zadlžovania a zlyhania celého systému, čo môže viesť k zničeniu celej reformy zdravotníctva. Rovnocenné podmienky majú poisťovne už teraz. Ak bude vláda napr. brániť exekúciám verejnoprávnych inštitúcií, tak to bude práve naopak vytvorenie nerovnocenných podmienok. Ak bude vláda oddlžovať verejno-právne inštitúcie, tak pôjde o neoprávnenú štátnu pomoc.
- Vláda „presadí, aby výška nákladov na prevádzku zdravotných poisťovní od roku 2007 bola zákonom obmedzená najviac do výšky 4% z výberu povinného zdravotného poistného.“ Tento návrh je čírym populizmom, pretože existuje množstvo spôsobov, ako ho obísť. Toto nesystémové opatrenie bude demotivovať poisťovne k efektívnemu spravovaniu vybraného poistného, lebo do výšky 4 % budú môcť plytvať a o zvyšných 96 % sa až tak starať nebudú, ako by sa starali bez tohto opatrenia, samozrejme za prísnej kontroly efektívnosti a kvality. Takto sa najprísnejšie budú kontrolovať tieto 4 % a menej už kvalita a efektívnosť, ktoré sa znížia.
- Vláda chce v roku 2007 presadiť „obnovenie rajonizácie u pediatrov, všeobecných lekárov, gynekológov a stomatólogov, so zachovaním slobodného výberu poskytovateľa zdravotnej starostlivosti občanom.“ Toto opatrenie naruší slobodnú voľbu lekára. Bude znamenať, že vláda určí, kto kde bude smieť byť lekár a koľko ich kde má byť. To je popretie reformy, teda súťaže a motivácie ku kvalite a efektívnosti.
- Vláda podľa PVV „zabezpečí zachovanie dostupnosti a kvality poskytovania zdravotnej starostlivosti pre všetkých občanov a zamedzí nekontrolovanému a neefektívnemu rozširovaniu siete zdravotníckych kapacít.“ Z tejto formulácie nie je jasné, či chce vláda

zrušiť systém minimálnej siete, alebo ho zachová. Ak ho zruší, tak nastane byrokratické rozhodovanie, kto a kde bude lekár, a potom ani reči o nekontrolovanom a neefektívnom rozširovaní siete nepomôžu. Administratívne riadená reštrukturalizácia povedie ku korupcii, plytvaniu zdrojmi, nedostupnosti rovnomerne na celom území, nižšej kvalite atď. Vláda síce deklaruje zámer vytvoriť podmienky pre „transparentnú súťaž poskytovateľov zdravotnej starostlivosti“, ale realizácia PVV by práve naopak skončila podmienky pre akúkoľvek súťaž, nielen transparentnú.

- Vláda deklaruje zámer „presadzovať zásadu, aby na každé závažnejšie ochorenie bol aspoň jeden liek plne hrađený zo zdravotného poistenia a zasadí sa o výrazné zníženie doplatkov obyvateľstva na lieky a zdravotnícke pomôcky. Vláda uplatní transparentný systém pre liekovú politiku založený na platných direktívach EÚ.“ Takýto zámer bol obsiahnutý v každom PVV od roku 1992 do roku 2002 a náklady na lieky aj doplatky stúpali. V kontexte zníženia DPH za lieky bude výsledok úplne jasný. Zvýšia sa výdavky verejných zdrojov na lieky a súčasne aj doplatky občanov. Slovensko bolo jedinou krajinou EU kde vďaka liekovej politike došlo k zníženiu výdavkov na lieky napriek rastu DPH z 10 % na 19 %. Znížená DPH zníži hlavne výdavky zdravotným poisťovňami a v prvej fáze zanedbateľne aj obyvateľom.
- Vláda v PVV avizuje podporu „nových objektívnejších úhradových mechanizmov za výkony v zdravotníctve“. Tento zámer možno považovať za nebezpečný. Reformou zdravotníctva došlo k zrušeniu cenovej regulácie a prešlo sa na cenu za objektívne náklady (dohodou). Možno usudzovať, že zámerom je opätovne regulovať cenu z centrálnej úrovne. Nie je jasné, aké objektívnejšie mechanizmy existujú ako objektívne obojstranne dohodnuté a uznané náklady.
- Dopady realizácie PVV sa prejavujú v podobe okamžitého nárastu výdavkov štátneho rozpočtu o cca. 14 mld. Sk (za poisťencov štátu zo 4 % na 5 % - 6,6 mld. Sk, výpadok štátneho rozpočtu na DPH - 4 mld. Sk, výpadok príjmu z poplatkov a následná kompenzácia – 2,5 mld. Sk, rast miezd iba v štátnych zariadeniach každých 10 % - 1 mld. Sk). Avizované zmeny budú mať za následok centrálnu zásahu do systému a neoprávnenú štátnu pomoc, duálny systém verejnoprávných a obchodných spoločností pôsobiacich na trhu za nerovnakých podmienok a centrálnu reguláciu napr. cez platobné mechanizmy.

5. Vedomostná spoločnosť

Výchova a vzdelávanie, Veda a technika, Mládež a šport

- Vláda v PVV deklaruje, že „dominantnú úlohu pri vzdelávaní zohráva štát, pričom postupuje v koordinácii so samosprávnymi krajinami, obcami a občanmi“. Ide o deklaráciu, že vláda ponechá silnú pozíciu štátu a nepodporí slobodu školám, učiteľom, rodičom či žiakom, ako to avizovala, hoci nezrealizovala predchádzajúca vláda. Je tu jasne čitateľná línia posilnenia kompetencií centrálnej úrovne – občania sú až tí poslední v poradí. Nespomína sa nijaká **participácia** (rozdelenie zodpovednosti medzi štát – zriaďovateľ a – školu – rodiča), ale iba **koordinácia** toho, čo sa nadiktuje z centra.

- Vláda v PVV uvádza, že „vytvorí podmienky na skvalitnenie výchovy a vzdelávania na všetkých typoch škôl k národným, historickým a kultúrnym hodnotám a vlastenectvu. Z toho dôvodu finančne podporí učebnicovú literatúru, časopisy, poznávacie exkurzie, výskumné projekty a ďalšie tvorivé aktivity zamerané na poznávanie osobností slovenského historického, politického, literárneho a kultúrneho života, ktoré spoluvytvárali zložité dejiny modernej slovenskej štátnosti. Ide o jedinú časť PVV v oblasti vzdelávania, ktorá je rozpracovaná takto podrobne, akoby nič iné nebolo hodné priamej podpory.
- Vláda deklaruje, že „plne akceptuje fakt, že vzdelávanie významne pomáha pri riešení rozvoja miestnej zamestnanosti, pri oživovaní rozvojových aktivít obcí, malých regiónov s nízkym stupňom územnej a kvalifikačnej mobility pracovných síl. Vláda si tiež uvedomuje, že vzdelávanie napomáha k uplatneniu sa v politickom systéme modernej demokracie, pri zvyšovaní miery kritickej vnímavosti vo verejnej sfére. Vzdelanie tiež zvyšuje prevenciu pred negatívnymi spoločenskými javmi, pomáha pri riešení otázok solidarity, spravodlivosti, humanity, historickej, kultúrnej, národnej a občianskej identity a vlastenectva...“ V tejto časti je celkom dobre vystihnuté, že úloha vzdelania je širšia, než úzko zameraný pohľad na prípravu kvalifikovanej pracovnej sily. Rovnako aj na inom mieste sa nehovorí len o poznatkovej a vedomostnej **ekonomike**, ale PVV má na zreteli celú **spoločnosť**, a nezabúda ani taký atribút, akým je **kultúrnosť**. Tieto všeobecne formulované vety sa však u neodrážajú tam, kde sa konkrétne formuluje úloha školy ako najdôležitejšej vzdelávacej ustanovizne: „Základom vzdelávacích aktivít je škola. Jej úlohou je pripravovať deti a mládež pre život a prácu v nových podmienkach európskeho trhu práce.“ Tu už sa vzdelanie chápe iba ako nástroj na zvýšenie produktivity práce jednotlivca a hospodárskeho rastu spoločnosti.
- Ťažko zrozumiteľný je zámer vlády, že „vo vzdelávaní sa budú uplatňovať európske legislatívne normy“. Členské krajiny EU majú totiž vlastné vzdelávacie politiky. Nie je jasné, či ide o úmysel podporiť postupné zblížovanie jednotlivých vzdelávacích systémov a lebo iba o nesprávne zvolený výraz. Navyše je to v istom protirečení s deklarovaným zámerom podporovať výchovu k vlastenectvu, keď vláda zároveň naznačuje možnosť zriecť sa vlastnej suverenity aj v oblasti školstva, kde to od nás únia výslovne nevyžaduje.
- Za zásadnú chybu treba považovať spoliehanie sa na peniaze z eurofondov. PVV uvádza, že „kľúčové bude vytvorenie systému efektívneho a zmysluplného čerpania európskych fondov v oblasti vzdelávania, vedy a výskumu“. Tieto financie nie sú vhodným nástrojom na realizáciu reformy vzdelávania. Jednotlivé projekty budú mať divergentné tendencie, budú slúžiť na uspokojenie čiastkových (regionálnych) záujmov jednotlivých žiadateľov a vymknú sa spod kontroly. Tak isto je naivné dúfať, že si za ne školy opravujú zatekajúce strechy a postavia telocvične, a tak sa ušetrí napr. na vyššie platy učiteľov. Veď normatívy musia byť pevne stanovené, rovnako ako platové ohodnotenie učiteľov a to je potrebné mať riadne kryté rozpočtom.
- Vláda sa v PVV zaväzuje, že „zefektívni riadenie a správu školstva. Prehodnotí sa činnosť a kompetencie krajských školských úradov, s cieľom prenesenia výkonu štátnej správy na orgány územnej samosprávy“. Tento bod by však mal byť súčasťou širšej úvahy o racionalizácii siete priamoriadených organizácií rezortu školstva.

- *PVV konštatuje, že „základné školstvo je „vstupnou bránou“ do vzdelávacej sústavy. Od jeho úrovne sa odvíja úroveň a kvalita stredného, učňovského a vysokého školstva. Vláda vytvorí legislatívny rámec na obsahovú prestavbu výchovy a vzdelávania na základných a stredných školách“. Táto formulácia vyvoláva obavu, že vláda celú obsahovú reformu vzdelávania stotožňuje iba s predložením nového školského zákona, čo je kardinálny omyl. Nový školský zákon je iba rámec – k nemu nutne treba predložiť stratégiu reformy vo všetkých ďalších oblastiach vzdelávacieho systému, s ktorými obsah vzdelávania súvisí (príprava a ďalšie vzdelávanie učiteľov, trh s učebnicami, hodnotenie kvality vzdelávania, priamo riadené organizácie).*
- *Vláda konštatuje, že „podmienkou zvyšovania kvality vo vzdelávaní je zlepšenie spoločenského a ekonomického postavenia pedagógov, zlepšenie ich pracovného prostredia a podmienok a dosiahnutie priemerného platu v školstve na úrovni priemerného platu v národnom hospodárstve. Vytvorí také legislatívne a ekonomické rámce, aby učitelia v čo najväčšej miere spĺňali odborné a morálne predpoklady na výkon tohto náročného povolania. Vláda bude podporovať vzdelávacie programy pre učiteľov na všetkých stupňoch škôl a vypracuje koncepciu kariérneho rastu učiteľov. Vláda podporí vznik stavovskej komory pedagogických pracovníkov školstva.“* Tieto vety programového vyhlásenia sú príliš všeobecné. Snaha o ocenenie práce učiteľov primeranými platmi je správna – dôležité však je zasadiť tento cieľ do reálnych ekonomických rámcov, čo v tejto časti programového vyhlásenia chýba. Takisto nie je jasné, ako bude finančné ohodnotenie učiteľov naviazané na ich odborný rast. Úplne chýba špecifikácia pripravovanej stavovskej organizácie učiteľov. Nahradit' vplyvné, avšak odborne sterilné školské odbory stavovskou organizáciou, ktorá by pri dialógu s vládou a zriaďovateľmi zastupovala učiteľov aj so zreteľom na odborné aspekty učiteľskej práce – to by samé o sebe mohla byť zaujímavá myšlienka. Nie je to však úloha vlády. Dôležité je, aby tu išlo o odbornú samosprávu – nie o organizáciu vytvorenú na posilnenie vplyvu vlády na učiteľov. Jednoznačne nesprávne by bolo, ak by išlo o organizáciu s povinným členstvom pre učiteľov, ako aj to, ak by išlo o organizáciu zriadenú zo zákona s legislatívne zakotvenými právomocami.
- *Vláda deklaruje zámer „venovať pozornosť umeleckému školstvu v rámci základného stupňa umeleckého vzdelávania.“* Nijako však nie je spresnené, akou formou a prostredníctvom akého zákona a akých nástrojov by sa mala táto pozornosť umeleckému školstvu prejaviť.
- *V predložennom PVV úplne chýba vyjadrenie k takým zásadným otázkam, ako sú zásady reformy obsahu vzdelávania, postoj k ďalšej racionalizácii siete škôl, opatrenia, ktoré vláda urobí v systéme financovania škôl (normatívny), učebnicová politika, trh s ďalším vzdelávaním učiteľov.*
- *Nejasný je aj reálny ekonomický rámec vládnych zámerov (napr. aspoň základné vyčíslenie: koľko peňazí by predstavovalo sľubovaných 5 % HDP, koľko peňazí „pritečie“ z fondov EÚ - to sú dva proklamované zdroje financovania – a potom koľko bude stáť zvýšenie plátov, koľko zníženie počtu žiakov v triedach, koľko zlepšenie technického vybavenia škôl, koľko vzdelávanie učiteľov v rámci kariérneho rastu, koľko sanácia školských budov a ďalší rozvoj školskej infraštruktúry...).*

- Neochota spoplatniť denné vysokoškolské štúdium bude mať negatívny dopad na kvalitu vzdelávania na vysokých školách. Školy nezískajú ďalšie prostriedky, ktoré by získať mohli. Študenti, ktorí by za svoje štúdium platili, by vytvárali tlak na to, aby za svoje peniaze dostali čo najkvalitnejšie vzdelanie. Zámer spoplatniť externé štúdium na vysokých školách a nespoplatniť dennú formu štúdia navyše spôsobí rozkolísanie celého systému.

6. Kultúra

- PVV zotrúva na doterajšom stave, nepredpokladá reformu kultúry.
- Zvyšovanie príspevku na financovanie kultúry bez jej reformy vytvára predpoklad na mrhanie verejnými financiami.
- PVV sa zaväzuje *pripraviť* (čo neznamena ani len predložiť) zákon o financovaní kultúry, pričom z PVV vôbec nie je jasné, na základe akých kritérií.
- PVV sa zaväzuje vytvoriť nový legislatívny, finančný a organizačný rámec fungovania verejnoprávneho rozhlasu a televízie, ktorého obsahové zameranie a finančné zabezpečenie verejnoprávnych médií rozpracuje v podobe zmluvy medzi Národnou radou SR a SRO a STV, pričom neuvádza ani jedno kritérium nového legislatívneho rámca.
- PVV sa zaväzuje pripraviť nový zákon o Tlačovej agentúre Slovenskej republiky, ktorý bude riešiť organizačný status, poslanie a funkcie TASR ako národnej tlačovej agentúry; z dikcie PVV je zrejmé, že nepôjde o privatizáciu, ale dotáciu TASR.
- PVV sa zaväzuje predložiť nový tlačový (mediálny) zákon, ktorý upraví základné pravidlá a vzťahy medzi subjektmi procesu šírenia informácií prostredníctvom komunikačných médií, pričom z PVV nie sú zrejmé jeho zásady.
- Za pozitívne možno pokladať utvorenie podmienok na oživenie domácej audiovizuálnej kultúry, podporou pôvodnej tvorby a európskej koprodukcii v oblasti rozhlasu, televízie a filmu (zákon o audiovizuálnom fonde) a rozšírením podielu vysielať audiovizuálnych diel s dabingom v slovenskom jazyku (audiovizuálny zákon), aj keď nie je zrejmé, z akých zdrojov.
- PVV sa zaväzuje spracovať koncepciu mediálnej výchovy ako súčasť vzdelávacieho systému spoločnosti, podporí vznik školiacich programov pre učiteľov, zameraných na využitie médií a nových komunikačných technológií vo vyučovacom procese, čo neznamena uskutočnenie tohto projektu, ktorý okrem toho spadá do oblasti vzdelávania.
- Formulácia o zameraní sa na pomoc pri riešení problémov národných kultúrnych inštitúcií ako je Slovenské národné divadlo, Slovenská národná galéria, Slovenská filharmónia, Slovenské národné múzeum, Slovenská národná knižnica a takisto Matica Slovenská je celkom rozplývavá a okrem toho (tak ako skryto aj v oblasti starostlivosti o zahraničných Slovákov a o Slovákov na zmiešaných územiach) vracia Maticu slovenskú do výlučnej polohy „najvýznamnejšej kultúrnej inštitúcie“.

7. Demokracia a právny štát

Demokratický štát

- PVV pokladá Slovenskú republiku za multikultúrny štát, čím sa hlási k prekonanej európskej ľavicovej agende, nezodpovedajúcej realite.
- PVV odmieta extrémny nacionalizmus, pričom nacionalizmus je na rozdiel od vlastenectva svojou povahou extrémny.
- Formulácia, že vláda zaručuje všetkým občanom, bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, súčasne však zdôrazňuje, že svojimi rozhodnutiami nebude z týchto dôvodov nikoho ani poškodzovať, ani zvýhodňovať, alebo znevýhodňovať, je inkonzistentná a netransparentná.
- Vláda sa zaväzuje k takým postupným zmenám volebného zákona, ktoré odstránia niektoré existujúce deformácie spôsobené predchádzajúcou vládou a nastolia väčšiu zodpovednosť poslanca k občanovi, pričom vláda má na mysli najmä nominovanie náhradníkov za poslancov politickými stranami, ktoré je zrejme protiústavné.
- Vláda SR deklaruje tretí sektor ako dôležitý spoločenský pilier a súčasť slobodnej občianskej spoločnosti a zaväzuje sa k tomu, že bude viesť partnerský dialóg s jednotlivými zložkami a platformami občianskej spoločnosti za účelom neustáleho vytvárania kvalitného ekonomického a právneho prostredia, pričom nestanovuje kritériá podpory mimovládneho sektora zo štátneho rozpočtu, ani z európskych štrukturálnych fondov a redukuje činnosť tretieho sektora len na oblasť ekonomiky a práva.

Spravodlivosť

- PVV neobsahuje návrh komplexnej reformy súdnictva.
- PVV nerieši otázku Generálnej prokuratúry. Prax zrejme preukáže potrebu zmeny jej podoby a postavenia.
- Je navrhované riešenie len čiastkových cieľov, často veľmi všeobecných bez návrhu konkrétnych opatrení, ktoré tieto ciele zabezpečia.
- PVV neobsahuje možné opatrenia na zlepšenie fungovania súdnictva: zvýšenie efektívnosti fungovania súdneho systému; vytvorenie personálnych predpokladov pre kvalifikované, nezávislé a nestranné rozhodovanie sudcov; zvýšenie miery garancie ochrany základných ľudských práv a slobôd; zrýchlenie občianskeho súdneho konania; zvýšenie miery spravodlivosti v občianskom súdnom konaní.
- Prehodnotenie reformy organizačnej štruktúry súdov, vrátane zrušenia niektorých okresných súdov je veľmi všeobecný cieľ bez dostatočných konkrétnych opatrení, v súvislosti s možnosťou znovuvytvorenia niektorých okresných súdov sa nerieši otázka zdroja financií pre ich znovuvytvorenie a ďalšie fungovanie.
- Podľa zákona č.523/2004 Z.z. má NS SR samostatnú rozpočtovú kapitolu; nie je teda celkom jasné, čo sa presne myslí materiálnym osamostatnením NS SR od MS SR.
- PVV obsahuje návrh, aby verejný ochranca práv, ako aj Súdna rada SR boli oprávnení podať na ÚS SR návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov. Podľa čl.151a ods.2 Ústavy SR verejný ochranca práv môže predložiť ÚS SR návrh na začatie konania podľa čl. 125 (t.j. o súlade právnych predpisov), ak všeobecne záväzný právny predpis porušuje základné právo alebo slobodu priznanú fyzickej osobe alebo právnickej osobe. Nie je jasné, prečo by Súdna rada SR mala mať takéto oprávnenie –

jej úloha je úplne iná, orientovaná na postavenie a organizáciu sudcov SR (čl. 141a Ústavy SR; zákon č.185/2002 Z.z. o Súdnej rade).

- Ako konkrétne opatrenia sú v PVV navrhnuté len zvýšenie počtu sudcov na nevyhnutnú dobu (podľa čl.145 ods.1 Ústavy SR však sudcovia sú vymenúvaní bez časového obmedzenia – t.j. toto opatrenie bez zmeny Ústavy SR je nerealizovateľné, okrem toho by to bol aj krok späť, pretože časové obmedzenie funkcie sudcu už v práve SR existovalo a bolo ostro kritizované ako negarantujúce sudcom nezávisle a nestranné vykonávať svoju funkciu) a sprístupnenie zásadných rozhodnutí ESD a ESLP všetkým sudcom v slovenskom jazyku.
- Cieľ pri efektívnosti znížiť súdne poplatky (napr. v konaní na ochranu osobnosti) nerieši otázku, ako sa nahradí prípadný výpadok zdrojov štátneho rozpočtu spôsobený týmto opatrením.
- Pozitívne možno hodnotiť vytvorenie podmienok na zvyšovanie informovanosti o súdnych konaniach a rozhodnutiach, kontrolu výkonu súdnictva verejnosťou vytváraním podmienok na postupné uverejňovanie rozsudkov súdov všetkých stupňov, ako aj zverejňovanie zoznamov súdnych pojednávaní a vyhlasovania rozsudkov na internete.
- Ako pozitívne možno hodnotiť cieľ vytvorenie Najvyššieho správneho súdu, ako aj opatrenia, aby vecná príslušnosť súdu začínala na okresnom súde, krajský súd sa stal odvolacím súdom a NS súdom dovolacím, zjednocujúcim a zovšeobecňujúcim interpretačnú a aplikačnú prax súdov nižšieho stupňa.
- Pozitívny, ale veľmi všeobecne stanovený cieľ bez dostatočných konkrétnych opatrení je zabezpečiť vyhodnotenie stavu justície z pohľadu vymožitelnosti práva a plynulosti súdneho konania, posúdenie dôvodov zistených prietahov v konaní; príprava súboru zásadných organizačných opatrení na zamedzenie opakovania zistených nedostatkov; legislatíva musí výrazne prispieť k právnej istote a právnej stabilite a zníženiu prietahov v súdnom konaní, bezproblémovej aplikácii práva.
- Nie je celkom jasné, čo sleduje podpora orientácie súdov a prokuratúr na čo najširšie využívanie zákonných odklonov pre meritórne a spravodlivé vybavenie vecí od procesne a tým aj časovo a finančne náročného kontradiktórneho súdneho konania; ak sa má obmedziť kontradiktórne súdne konanie, je to krok späť, pretože kontradiktórne konanie je spravodlivejšie o.i. z hľadiska rovnosti strán, zvyšuje zodpovednosť strán za výsledok súdneho konania a takisto prispieva k urýchleniu súdneho konania; nie je jasné, v čom je kontradiktórne konanie finančne náročnejšie oproti konaniu s obmedzením prvkov kontradiktórnosti.
- Navrhnutie opatrení, ktoré zabránia diskriminácii v sudcovskom a prokurátorskom stave a pre budúcnosť vylúčia politické zasahovanie do práce orgánov ochrany práva je formulované veľmi všeobecne a bez konkrétnych opatrení, nie je jasné, aká diskriminácia sa má na mysli.
- Pri zefektívnení výkonu správy súdov, vrátane ustanovenia do riadiacich funkcií nie je jasné, v čom je ustanovenie do riadiacich funkcií v rámci správy súdov neefektívne a akými konkrétnymi opatreniami sa má zefektívniť.
- Pozitívne možno hodnotiť postupné dobudovanie moderne vybavených pracovísk, súdov, ktoré poskytnú potrebné podmienky pre výkon súdnictva v oblasti materiálneho vybavenia súdov, fungujúceho systému informačných technológií, metód

zhromažďovania prenosu údajov informácií potrebných na zabezpečenie chodu súdov a nakladania s nimi.

- Pozitívne možno hodnotiť vyhodnotenie možností vylepšovania vybavenia ďalších pojednávacích miestností technických zariadení umožňujúcim nahrávanie a elektronický podpis úkonov v súdnom konaní s cieľom napomôcť zrýchleniu kontradiktórneho konania, ako aj na vytvorenie trvalého informačného systému zameraného na sledovanie reštančných vecí na súdoch všetkých stupňov.
- Pozitívne možno hodnotiť vytvorenie podmienok na vyhodnotenie systému a činnosti vyšších súdnych úradníkov a prijatie opatrení na sfunkčnenie a skvalitnenie ich činnosti aj činnosti probačných a mediačných úradníkov, avšak cieľ je stanovený veľmi všeobecne bez uvedenia konkrétnych opatrení, ktoré tento cieľ zabezpečenia.
- Pozitívne možno hodnotiť opatrenia na zdokonalenie systému bezplatnej právnej pomoci pre chudobných a podpory všetkých možností mimosúdneho riešenia sporov; avšak cieľ je stanovený veľmi všeobecne bez uvedenia konkrétnych opatrení, ktoré tento cieľ zabezpečenia
- Pozitívne možno hodnotiť vytvorenie legislatívnych podmienok, aby ÚS SR mohol v rámci konania o ústavnej sťažnosti podľa čl.127 Ústavy SR, ako aj v rámci iných konaní, mohol rozhodovať o súlade právnych predpisov;

Verejná správa

- PVV je v tejto časti všeobecné, frázovité a nekonkrétne. Vláda mieni „*podniknúť kroky smerujúce k ekonomizácii*“ verejnej správy. Chýbajú však konkrétne opatrenia, ako to dosiahnuť. Najväčším problémom na ceste k efektívnejšej a lacnejšej správe vecí verejných na Slovensku je pritom rozdrobenosť sídelnej štruktúry. Takmer tritisíc obcí znamená takmer tritisíc (obecných, miestnych a mestských) úradov spravujúcich zverenú kompetencie. Kým predošlá vláda aspoň začala diskusiu o potrebe komunálnej reformy, teda o združovaní obcí a ich úradov, vo vyhlásení vlády Roberta Fica by sme túto tému hľadali zbytočne. Iluzórne by zrejme bolo očakávať od vládnej trojky zmenu nevhodného územného členenia na úrovni krajov. Spišiaci či Zemplínčania sa svojej župy zrejme počas nasledovných štyroch rokov opäť nedočkajú.
- Chýba jasný výpočet aktivít, ktoré vláda mieni realizovať v oblasti debyrokratizácie a redukcie úradov a kompetencií verejnej správy, či už na centrálnej úrovni alebo v územnej samospráve. Vláda mieni zrušiť „*krajské úrady, ktorých kompetencie prejdú na územnú samosprávu*“ – ide o správny krok, dôležité však bude, ako to bude tento krok zvládnutý, či kompetencie prejdú vo forme prenesených alebo originálnych a či pôjde len o presun agendy alebo i o ekonomicky efektívne riešenie.
- Hrozivo vyzerá postoj vlády ku korupcii v štátnej správe a samospráve. Slovo „korupcia“ či spojenie „boj s korupciou“ sa v jej vyhlásení priamo v časti venovanej verejnej správe vôbec nenachádza.
- I keď sa vláda hotuje, že „*bude podporovať využívanie iniciatívy občanov a občianskych združení v miestnom verejnom živote,*“ nedávne kroky SNS požadujúce zakázať aktivity občanov združených v OZ Za krajsiu Žilinu svedčia skôr o opačnom postoji časti vládnej garnitúry k tretiemu sektoru.

8. Zahraničná politika

- V PVV absentuje jasné pomenovanie kľúčových priorít vlády v oblasti zahraničnej politiky na nadchádzajúce štyri roky, ako aj načrtnutie krokov vedúcich k ich dosiahnutiu.
- Deklaratívne kategorické odmietanie všetkých prejavov rasizmu, fašizmu, netolerancie, xenofóbie, agresívneho nacionalizmu, extrémizmu a antisemitizmu v úvode kapitoly o zahraničnej politike, vyznieva v súvislosti so zložením vládnej koalície a prezentovaným svetonázorom niektorých jej predstaviteľov ako povinná fráza, ktorá v programe nesmie chýbať.
- Používanie termínov ako „konsolidácia EÚ“, „oprávnené potreby občanov“, „ľudsko-právna politika EÚ“ je zmätočné a ich obsah je ťažko identifikovateľný. Celkovo PVV v tejto časti pôsobí ako slohová úloha usilovného úradníka na ministerstve s obrovskou záplavou slovnej vaty, prázdnych fráz, „eurospeaku“ a „OSN-speaku“.
- Niektoré pasáže sú vo vzájomnom rozpore – napríklad hneď prvá veta, ktorá hovorí o dôslednom vychádzaní zo štátnych záujmov (prečo štátnych, prečo nie národných?), je v rozpore s úmyslom podporiť pokračovanie ratifikačného procesu Zmluvy o Ústave pre Európu. To platí aj o podpore pre „ďalšie prehlbovanie európskeho integračného procesu“ – jalová fráza s možným rizikom ďalšieho odovzdávania rozhodovacích právomocí do Bruselu.
- Za pozitíva možno považovať deklarovanú snahu o nadviazanie na doterajšie úspechy slovenskej zahraničnej politiky, ochotu spolupracovať s mimovládny sektorom, ako aj s partnermi z akademickej a vedeckej obce a aspoň deklarovanú podporu decentralizácie európskych inštitúcií, ktorá je však v rozpore s „podporou pre prehlbovanie európskeho integračného procesu“.
- Za zásadné negatívum treba považovať, že nikde v PVV sa nenachádza zmienka o postoji vlády SR voči totalitným režimom, ani o podpore hnutiam alebo iným organizovaným skupinám, ktoré sa usilujú o ich premenu na demokratické a slobodné režimy.
- Vzťahy s USA sú spomenuté iba okrajovo, v rámci upevňovania vzťahov medzi členskými štátmi Aliancie, čo sa vzhľadom na dnešné postavenie USA vo svete javí ako nedostačujúce. Oproti tomu pozornosť je venovaná Ruskej federácii ako údajne dôležitému faktoru bezpečnosti a prosperity EÚ. Veta PVV o „aktivizovaní vzťahov s Ruskou federáciou“, ktorú označuje za „dôležitý faktor bezpečnosti a prosperity EÚ“, je buď prázdnu frázou, alebo vyjadrením nebezpečného úmyslu zmeniť vzťahy s doterajšími prioritnými partnermi v oblasti bezpečnosti (najmä s USA).
- NATO je považované za hlavného, nie však jediného garanta euro-atlantickej bezpečnosti, čo signalizuje nedostatočné uvedomenie si významu Aliancie pre našu bezpečnosť.
- Zapojenie sa do spoločnej obrany voči bezpečnostným hrozbám nie je definované ako životný záujem krajiny, taktiež chýba jasný apel na aktívnejšiu účasť v boji proti terorizmu a rozhodný postoj voči štátom, ktoré terorizmus podporujú.

- Ako problematická sa javí jednoznačná podpora Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ, ktorá potiera autonómnu zahraničnú politiku SR a môže znamenať aj podporu pre spoločné iniciatívy EÚ, ktoré budú v rozpore so záujmami SR.
- Pri podieľaní sa na tvorbe európskych politík chce vláda okrem štátnych záujmov SR zohľadňovať aj hodnotu tzv. „európskej solidarity“, ktorá v texte akoby nahrádzala univerzálne hodnoty – slobodu, demokraciu, vládu zákona.
- Veta PVV o „presadzovaní efektívneho multilateralizmu“ s odvolávaním sa predovšetkým na OSN obsahuje škodlivú ilúziu o efektívnosti niečoho, čoho celá história je príbehom zlyhania a neefektívnosti. Tento typ ilúzie môže byť práve prekážkou pre efektívnu a racionálnu zahraničnú politiku.
- Podpora krajanov ako jedna z priorít zahraničnej politiky je skutočnou absurditou. Ak sa má realizovať, patrí to inému rezortu.